

טיב הקהילה

ב"ד

פר' בלק
תמוז תשפ"ב
 זמני הרלקת הגרות ומצ"ש
הדרה"ג 7:13
מוצ"ש"ק 8:30
ר"ת 9:05
 סוף זמן קריאת שמע ותפילה
סוק"ש א' 8:17 | **סוק"ת א'** 9:46
סוק"ש ב' 9:10 | **סוק"ת ב'** 10:21
המנים לפי שיעור קוץ
 גילון מס':
629

יו"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד'

בנשיאות מורנו ורבנו הרה"צ

רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

טיב הפרשה

הבזיון ותועלתו

הרחמן סיבב מן השמים את הבזיונות כדי שתבואו על ידם לרווחה. ועל כן על תתרעם עליו, ומנע עצמך מלהשיב לו כגמולו, כי בכך הנך מחפה על בזיונו, ומעכב את טובתך.

ודע עוד כי בזיון מסוגל גם לזכך את האדם עד אשר ישיג גם דברים נעלמים שלא היה ראוי לכך מקודם, וראה בספר הקדוש 'בת עין' בפרשתו, שמביא, שבלעם לא היה ראוי מלכתחילה לראות מלאך ה', ורק אחר שספג את בזיונו מדברי האתון, הוכשר לראות את המלאך הניצב מולו...

ואילו היה מותר להשתדל בהשגת בזיונות, לא היינו מסתפקים לחזק אותך רק אחר שקיבלת מנה גדושה של בזיונות, כי אז גם היינו מעודדים אותך לצאת ברחובות ובשווקים ולהופיע בפני כל מי שעולה על דעתך שיש לו איזה טינה עליך, כדי שהלה ימצא מקום לפרוע את חובו, ולשפוך עליך כוס גידופין. שכן כך העיד מו"ח האר"י הקדוש, שאילו היו אנשים יודעים את גדול התועלת שיש בקבלת בזיונות היו רצים ברחובות ובשווקים לחפשם. אולם למעשה אסור לעשות זאת, מאחר שמכשיל בכך את בני אדם בחטא, וגם הוא עצמו עובר על לאו ד'לפני עור לא תתן מכשול'. אבל אחר שכבר קיבלת בזיונות, הבן את אשר לפניך, ואל תשיב למחרפיך דבר, ותזכה להימנות עם הנעלבים ואינם עולבים, והשומעין חרפתו ואינם משיבין, שחכמינו ז"ל העידו (שבח פתח) שעליהם הכתוב אומר (שופטים ה, לא) 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'.

ואעתיק לפניך את המובא בספר הקדוש 'בית אהרן' הרה"ק מקרלין זי"ע בשם הגלאנטי, בספרו 'קול בוכים', עה"פ (איכה ג, ל): 'יתן למכהו לחי ישבע בחרפה', וז"ל הק': 'מרגלא בפומיה דמורי זלה"ה (הרמב"ם ז"ע) שהיה אומר, שבכל התשובות שבעולם, המעולה שבכולם למרק החטאות והזדונות והפשעים, היא סבילת העלבונות והחירופים והגידופים. והיא מעולה יותר מכל מלקיות וסיגיפי תעניות שבעולם' עכ"ל.

ובספה"ק 'ליקוטי מוהר"ן' (ח"א, ט) כתב: ועיקר התשובה, כשישמע בזיונו - ידום וישתוק!

ובראותינו גדול תועלת הבזיון, נקל לנו להבין עד היכן מגעת צערנו של המתבזה. ועל כן מן הראוי שנועור גם על חובת כל אחד להשיג מאד על מוצא פיו, וישקול בפלס את כל דיבוריו שלא יהיו כקוצים הדוקרים בנפש הזולת ח"ו. וידוע מאמרו של המגיד הקדוש ממעזריטש, על הא דאמרו חז"ל (קידושים פב.) 'טוב שברופאים לגיהנום' שרומז על ענין הבזיונות, כי אין לך דבר המרפא את הנפש יותר מן הבזיונות, ועל כן נחשב זה המבזה את זולתו כ'טוב שברופאים', אולם על אף היותו הטוב שברופאים אין מתחשבים בשמים עם טובתו, ומקומו בגיהנום ר"ל.

על כן לא יגה אדם שום דיבור הדוקר. וגם אם מתאוה לכך מאוד, כי ברצונו להראות את חריפותו ואת שנינותו, יחשוב היטב מקודם שכן עבירה כנגד הפסידה... ועל כן דא נאמר מאמרו של הגר"א, שכל רגע ורגע שהאדם חוסם את פיו זוכה לאור הגנוז.

והראני האתון והט לפני זה שלש רגלים אולי נטה מפיני כי עתה גם אהבה הרגתי ואוהה החייתי: (כב, לב)

ופירש"י: ואתה החייתי - ועתה מפני שדברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחה, כמו שכתוב (פסוק 6) ויאמר לא. על כן הרגתה, שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחה ולא יכול להשיב, שחס המקום על כבוד הבריות, וכן (ויקרא כ, טו-טז) ואת הבהמה תהרגו, וכן (שם) והרגת את האשה ואת הבהמה:

בדברי רש"י אלו אנו רואים עד היכן מגעת רישומה של בזיון. והנה המלאך העיד בבלעם כי בהליכה זו התחייב מיתה, שהרי כך אמר לו לבלעם: אלמלא נטתה האתון ולא היתה לך מניעה מללכת אל בלק, הייתי הורג אותך! ואם המלאך אמר לו כך, אות הוא שאכן ראוי היה להיחרג על מעשיהו. אולם המלאך בעצמו הצילו מן המיתה, בזה שעייב את אתונו ונתבזה על ידו, וכפי שמפרש רש"י את סיום דבריו של המלאך: 'ועתה מפני שדברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחה... על כן הרגתה, שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחה ולא יכול להשיב, שחס המקום על כבוד הבריות' עכ"ל. כלומר, בזיון זה שספגת מדברי האתון, הוא זה שכיפר על חטאתך, ולא זו בלבד שזכית שוב בחיך, אלא מעתה אינך צריך שוב לשום בזיון. ולכן אהרוג את האתון כדי שלא תתבזה שוב על ידו.

דברים נוראים אנו רואים כאן. מדובר באדם טמא ומגושם, שכל מגמתו הוא להילחם על ה' ועל עמו ולכלותם, ולכן מיד כשהחל לבצע פעולות להגשים תוחלתו התחייב מיתה. ואף על פי כן, זכה ולעת עתה נקרע רוע גזר דינו, וזכה שוב בחייו. ולא רק בחיים זכה, כי אם בחיים חופשיים שאין בה שום דופי והגבלה. דבר זה הוא יציאה מן השיגרה הידועה, והנה יודעים אנו שכל מי שסכנת מיתה מרחפת עליו, הן כשמדובר במיתה בידי שמים, כלומר שהוא חולה ונוטה למות, והן כשמדובר במיתה התלויה בגזירת מלכות, לא במהרה יתחמק מן המיתה. וגם אם יצליח ה' דרכו וימצאו לו רפואה או חנינה, לא יפטר בלא כלום. אם מדובר במיתה בידי שמים יהיה מעתה חלוש, ויהיה מוגבל מכמה וכמה דברים המביאים אותו לידי סכנה. ואם מדובר בגזירת שלטון, גם אלו לא יצפו אותו בלא שום הגבלה, כי גם אם הבינה המלכות שאין הנאשם ראוי לעונש כה חמור, יבינו על כל פנים שראוי הוא לאיזה עונש. ואילו אותו רשע שמרד במלכו של עולם, וביקש ממש להילחם בו ובבניו, יוצא לחפשי ללא כל הגבלה או עונש, להיפך אם רואים שקיומו של האתון יביאנו לידי בושה ועלבון, ממייתים אותו, כדי שאיכות חייו תהיה טובה במאות אחוזים.

מכאן אתה למד עד היכן מגעת כוחה של בזיון. בזיון ממרק את נפשו של אדם ומוציאו לחירות מכל הקטרוגים המבקשים רעתו, ומכל הדינים השורים עליו בפועל. ומעתה אם יפסגך שונאך ויפצה פיו לבזותך, עליך לשמוח על כך שזכית להכוות ב'הבל' פיו. כי הלה פירק ממך משא כבידה של צרות. עליך להבין שאבין

טיב המערכת

מלאך ד' בדרך

עומד לו יהודי במקום סתר, מסכן הוא לא מצליח להתגבר על יצרו הרע אז הוא מתחבא ובדק טוב טוב שאין איש רואה במעשיו, אבל הוא לא רגוע בכל רגע נדמה לו שרואים אותו, הוא מדמין שמישהו מביט בו מהחלון, ליתר ביטחון הוא יגיש וסוגר את החדרים והחלונות ומנסה לחזור למעשיו אבל ההרגשה המשוונה הזו כאילו מישהו מסתכל עליו ורואה אינה עוזבת אותו, הוא כבר בדק כמה פעמים שאין רואה במעשיו ואינו מבין מה זה היה לו... בספר'ק 'מאור עינים' מביא בשם הבעש"ט הק' זיע"א על הפסוק 'משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים', שהבורא ב"ה משגיח מן החלונות - פירוש מצמצם ידאיתו על האדם שהולך לעבוד עבירה בסתר, שכל שעה נדמה לו ומתיירא שלא יראנו אדם וסדמה בדעתו ומתיירא כאילו אחד רואה עליו בעד החלון ומציץ מבין החרכים וכו', ואינו יודע כי כביכול היראה עליונה מצמצמת את עצמו לזה האדם שישבו ויפרוש מן העבירה מחמת גדול רחמנותו עכ"ל.

בלעם הרשע היה בדרך לארץ מואב, הוא רצה לקלל את ישראל, ויחר אף ד' כי הולך הוא ויתעב מלאך ד' בדרך לשטן לו, ומפרש רש"י 'מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנעו מלחטוא, שלא יחטא ויאבד, אפילו אותו רשע שהלך מתחילה במטרה רעה והיה זה בפירוש נגד רצון השי"ת שהרי מתחילה ד' אמר לו לא תלך עמהם, ובכל זאת הוא בחר ללכת והקב"ה ברחמי הרבים שלח את מלאכיו הטובים לנסות למנעו מן החטא.

ואם על בלעם הרשע כך כ"ש וכ"ש עלינו, על כל אחד ואחד מישראל, ולא משנה לאיזה מצב הגענו, שהרי שום בן ישראל לא הגיע לאותה מדרגה שפלה שבלעם הגיע, והקב"ה ברחמי הרבים אינו רוצה ששום אדם יחטא כלפיו ובוודאי כשמדובר בבן ישראל, כמה שבה והודיה עלינו לתת להשי"ת על כך שהוא מנע אותנו מלעבור עבירות כדי שלא נאבד משני העולמות ח"ו!

(פר' טיב תורה-בלק)

ניתן לשמוע את שיחותיו של מורנו ורבנו שליט"א • במספר מיוחד וישיב
 באידיש: 073-2951321 • בלשון הקודש: 073-2951320

טיב
הודעות

עדכוני קבלת קהל 0534-100024

פ"ר הוועדה הרווחת: ר' יעקב גינטיבין | עורך: ש. גולדשטיין

מעלת השכמת הבוקר

הן עם קליבא יקום וכארי יתנשא לא יאכל טרף ודם קללים ישתנה: (כב, כד) פירשי: הן עם כלביא יקום יתר - כשחן עמודים משתם שחרית, הן מתנבין כלביא וכארי לחטוף את המצות, ללבוש טלית לקרוא את שמע ולהניח תפילין.

שבחן של ישראל המשכימים בבוקר בפרשתינו או קוראים, איך שהכריח הקב"ה את בלעם הרשע לדבר בשבחן של ישראל, וגם לברכם בעל כרחו כראוי למעלתו. והיה זה כעין 'מענה' שהשיב הקב"ה לבלעם ולבלק, על כך שמבקשים לנגח בעם הנבחר שהוא יתברך מתפאר במעלותיו.

בין כל המעלות מתפאר בוראינו על כך שאנו מתגברים כלביא וכארי להשכים בבוקר ולעבדו. כי במידה זו אנו עושים כבוד גדול לבוראינו, מגלים אנו בכך שבכוחו של איש יהודי להתגבר על תענוג השינה, ולא כדי להטיב לעצמנו, אלא כדי לחטוף את המצוות, וכפי שמפרט רש"י, ללבוש טלית. לקרוא את שמע, ולהניח תפילין.

בכך מגלים אנו את נאמנותנו לבוראנו, ומוכיחים שאין אנו מקיימים את המצוות רק באקראי כשמזדמן לנו, אלא משתוקקים אנו לכך מאוד, עד שגם כשאנו שקועים בשינה אנו זוכרים בו, ומכח זה אנו מתעוררים מתרדמתנו ומתגברים על העייפות, ואנו קמים לעבדו בתורה ובעבודה.

השכמת הבוקר - מצוה של מסירות נפש ואכן כשמעיינים אנו ב'שולחן ערוך' ובנושאי כליו המדברים מחובת ההשכמה, רואים אנו שמצוה זו כרוכה בהרבה קושי ויגיעה. עצם לשוננו של ה'שולחן ערוך' (אורח חיים א) 'יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בורא' מבטא את הקושי הכרוך בקיימה, כי אין לך הוראה נוספת שכדי לקיימה צריך הש"ע לזרז את האדם להתאזר בגבורת הנפש, מלבד בהוראה זו, בכך מעיד הש"ע שכדי לקיים מצוה זו צריכים הרבה גבורה ועוז. וכפי שמביא שם ב'משנה ברורה' (סעיף קטן א) איך שהיצר מוצא תמיד פתחון פה איך לפתות את האדם להאריך שינתו, וז"ל: 'ואף אם ישיאנו יצרו בחורף לאמר, איך תעמוד בבוקר כי הקור גדול, או ישיאנו בקיץ לאמר איך תעמוד ממיסתך ועדיין לא שבעת משנתך, יתגבר עליו ולא ישמע לו, ויחשוב בנפשו אילו היה נצרך לעמוד לשרת לפני מלך בשר ודם, כמה היה זהיר וזריז לעמוד בהשכמה, להכין עצמו לעבודתו, כ"ש וק"ו בן בנו של ק"ו לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא' עכ"ל. הרי לנו מדבריו שדבר זה כרוך במלחמה קשה עם החומר הטבעי, וצריכים לזה חיזוק גדול, ולכן מעוררים אותו בדברי תוכחה שיהיה זהיר בכבוד בוראו כשם שהינו זהיר בכבוד המלכים.

ההרגל להשכמה אחר ד' או ה' השכמות אולם גם אם ההשכמה כרוך בקושי, צריכים לדעת שגם על קושי זה חל הכלל של 'כל ההתחלות קשות, כלומר, אחר ההתחלה יתרגל האדם גם לזאת, ויזכה גם לסייעתא דשמיא', ואעתיק לפניך את לשוננו של בעל ה'קיצור שלחן ערוך' (סימן א סעיף ד) שגם הוא מרחיב בדברי זירוז על עבודת ההשכמה, ולאחר מכן הוא מביא שאחר ההרגל של איזה ימים יוקל לו גם עבודה זו. וז"ל: 'ולכן כל בעל נפש הירא וחרד לדבר ה', צריך להתגבר עליו ולא ישמע לו. ואף אם יכבד עליו הדבר, מפני כבודת הגוף ועצלותו, ישים מגמתו רצון מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. וישים אל לבו, כי אם היה קורא אותו איזה אדם, לאיזה עסק שירויח בו ממון או לגבות חובו, או שהיה קורא אותו, שיציל את ממונו מן ההפסד, כגון אם נפל דליקה בעיר וכדומה, בודאי היה זריז לקום מיד, מפני אהבת ממונו ולא התרשל. וכן אם היה צריך ללכת לעבודת המלך, היה קם בזריזות ולא היה מתרשל פן יעלילו עליו, או כדי למצוא חן בעיני המלך. על אחת כמה וכמה לעבודת מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שיש לו להזהר לקום במהירות ובזריזות. והמרגיל את עצמו בדרך הזה, ארבע או חמש פעמים, לא יכבד עליו אחר כך. והבא לטהר מסייעין לו' עכ"ל.

סגולה נפלאה לקום בהשכמה ואעתיק לפניך גם סגולה לקיימה בהשכמה מספר 'עולת תמיד' (פרק חב) וז"ל: 'ראיתי כתוב סגולה נפלאה למי שרוצה לקום בהשכמה, כשיאמר ב'קריאת שמע שעל המיטה' הפסוק 'בידך אפקיד רוחי פדית אותי', יכון אותה השעה שרוצה לקום, ויכוין שהשם יתברך יפדה אותו ויחזיר לו נשמתו באותה שעה, ויתעורר בעזר השם יתברך באותו רגע שצריך לקום, אך יזהר שלא ישמע אז ליצר הרע שיאמר לו תנוח עוד מעט ובינתים ירדם ויאבד זמנו' עכ"ל.

זמני ההשכמה והנה מלכתחילה היה מן הראוי שתהיה ההשכמה קודם עלות השחר, כפי שכתב בשו"ע (אורח חיים א) 'שיהא הוא מעורר השחר', וראה שם עוד (סעיף א) שיש ג' זמנים של השכמה קודם אור הבוקר, והם בכל פעם שהמשמרות מתחלפות. ואכן לפני כמה דורות היו גם אנשים פשוטים משכימים בזמנים אלו, וקידשו את השעות הנעלות אלו לתורה ולתפילה, אולם בימינו שירדה חולשה לעולם, צריכים לכל הפחות לקיים את דברי הרמ"א (סעיף א) שעל כל פנים תהיה ההשכמה באופן שיסיפק להתפלל בשעה שהציבור מתפללים, וראה ב'משנה ברורה' (סעיף ט) שכתב בזה"ל: 'ומי שאינו יכול להשכים קודם אור הבוקר, מחמת שהוא חלוש בטבעו או שהוא יודע בעצמו שאם יקום באשמורת יישן בעת התפילה, מוטב לישן כל הצורך, ומ"מ יהיה זהיר מאוד לקום שעה ולפחות חצי שעה קודם קריאת השמש לבית הכנסת, כדי שיהיה יוכל להכין עצמו להתפלל בצבור ובנקיאות.

מעלת הלימוד לפני התפילה אולם נכון מאוד שיידע האדם את ערך השעות שלפני התפילה, כי מקובל כבר מצדיקים שהלימוד באותן השעות יש בהם מעלות נשגבות. והנה צ"ר רבי בנימין רבינוביץ זצ"ל היה אומר שיש בשעות אלו רוח נוסף, כי אז המוח צלול יותר, וההצלחה בתורה בשעות אלו הם פי ד' מבשאר שעות היום, וכלשונו: ערך חצי שעה לפני התפילה היא כערך שתי שעות משאר שעות היום.

נשים וקטנים בקריאת שמע

א. נשים פטורים מקריאת שמע אפילו מדרבנן, מפני שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, דהרי תלה הכותב בזמן שכיבה וזמן קיימה (סי' ע' ס"א ומ"ב סק"א ג).

ב. וכל המחבר דמ"מ נכון הוא ללמדם שיקבלו עליהן עול מלכות שמים ויקראו לפחות פסוק ראשון עכ"ל, וקשה מאי ונכון הוא חובה איכא, אמנם דאין זה קושיא, דנהי חייבות בזה, מ"מ אינן מצוות לקרא פסוקים אלו, אלא שמצוות לאהבה ולמסור נפשותיהן על קידוש שמו יתברך, ועוד דאף אם צריכות לקרות פסוקים אלו אטו החיוב בזמן קריאת שמע, אך האמת שאינן חייבות בקריאת הפסוקים, ולזה היטב אשר אמרו רבותינו בעלי הש"ע דנכון ללמדם אבל חיובא ליכא (טה"ש סי' ט).

ג. ובדעת המחבר י"א דכונת המחבר כל הפרשה הראשונה, וע"ז כתב הרמ"א דע"כ כל פסוק ראשון, וי"א דגם כונת המחבר הוא רק פסוק אחד וזהו שביאר הרמ"א (פ"ב סק"ז).

ד. ומ"מ אין צריכות להזהר לקרותה בתוך זמן קריאת שמע (א"א בושטאש).

ה. ופטורות ג"כ מברכות קריאת שמע דיש להם ג"כ זמן קבוע, אבל פשיטא דיכולות להמשיך חיוב על עצמן ולברך אפילו ברכות קריאת שמע (פ"ב סק"ב).

ו. ברכת אמת ויציב דניתקן על ענין זכירת יציאת מצרים, וכן הברכות שלאחר קריאת שמע דערבית [ע]

ברכת השכיבו, דכאולה אירכאת היא (ש"ש סק"א) מחייבת לאמרם, דמצות זכירת יציאת מצרים נוהגת ביום ובלילה, וא"כ ממילא צריכים לסמוך גאולה לתפילה, דבתפילה נשים חייבות (פ"ב סק"ג).

ז. וי"א דלמאן דסובר זכירת י"מ בלילה הוא רק מדרבנן ואסמכתא אקרא, אי"כ ממילא הוא מ"ע שהזמן גרמא ופטורות מן התורה רק מדרבנן חייבות, ואפילו אם נימא דהוא מצוה מה"ת ביום ובלילה י"א דהנשים פטורות, מטעם דהזכרה דיום היא מצוה בפני עצמה, ואם לא הזכיר ביום א"צ להזכיר הזכרה זו בלילה, ומה שמזכיר בלילה היא מצוה בפני עצמה ע"ש.

ח. וי"א דהיות שיש הרבה פוסקים שחייבות בזכירת יציאת מצרים, ולכן מן הראוי שיקראו כל הג' פרשיות. ט. לענין פסוקי דזמרה, משמע דהעיקר ניתקנו בשביל התפילה, אי"כ ממילא חייבות. י. ולענין ברכת השחר לכאורה תלוי זה אם נימא דהברכות האלו יש להם זמן, ומלשון הש"ע לעיל (סי' ט"ז) משמע דמברכות ברכות השחר כמו אנשים. יא. וכ"ז כתבנו לענין חיוב, אבל פשיטא דיכולות להמשיך חיוב על עצמן ולברך אפילו ברכות קריאת שמע.

יב. קריאת שמע שעל המטה נהגו הנשים לאומרום (ש"ש סי' ר"ט סק"ז). יג. והנה זהו ודאי דביחוד השם ואהבתו חייבות הנשים כאנשים, ובאמת רבינו הב"י בספרו הגדול הביא בשם ספר אהל מועד דנשים חייבות בפסוק ראשון זיחוד השם ע"ש, וא"כ הפוסקים דס"ל דחיוב

י. ולכן צריך שיהיה כל אדם לקחת את ילדיו לפניו יום ליום ולילה ללילה לשמוע מפייהם שיקראו או להקרותם קריאת שמע ותפילה כדי לצאת ידי חובה, ולא יסמוך על אמונתם אפילו כשיודעים ליקח ספר ולקרות בעצמם שחזקתם שאין אומרים כלום, וחבל על דמשתכחין גדולים שאין אומרים כלום כל שכן קטנים, והקולר תלוי על צואר אביהם (ה"ח אות ח' בשם חס"י).

יא. ובכלל צריך שילמדם שיקראו התיבות מילה במילה שלא יאבדו אותיות מהתיבות שהם חשובים יותר מהמרגליות, וכונת השמות שלא יציאו שם מפייהם בלא כוונה (ה"ח אות ח').

אהרה"ק בעל "חידושי הרי"ם" מפרש מקרא זה כלפי מידת 'יראת שמים', שכל עוד שיש באיש ישראל יראת שמים ואפילו במעט במידה הפחותה, השי"ת מוחל לו על עוונותיו, וזוכה לסייעתא דשמיא ולרחמי שמים עליו.

יראת שמים "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו" (כג, כא)

והיינו הרמז: "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל" - אף אם האדם חוטא ח"ו ויש בו און ועמל, שהלך אחר יצרו הרע ונכשל בעבירות רחמנא ליצלן, אף על פי כן אין השי"ת מביט בעבירותיו ולא מסתכל בהם. - אך זאת רק באם "ה' אלקיו עימו" - שעדיין לא ניתק את עצמו לגמרי ממנו יתברך, ויש בלבבו 'יראת שמים', וה' אלקיו עימו כי זכר ומזכיר את עצמו בחובת קבלת עול מלכות שמים.

שכל עוד לא ניתק איש ישראל את עצמו מקישור נשמתו לקונה, ועדיין יש בליבו 'יראת שמים', הרי 'ה' אלקיו עימו ותרועת מלך בו".

והוסיף הביאור בזה, שאפילו אם נפל איש ישראל ומתעולל בעפר קרנו בעבירות וחטאים שונים שהתרגל בהם ח"ו. - באם עדיין מקננת בו מעט 'יראת שמים' שלא להפיל את עצמו אל זיוטא יותר תחתונה, ונזהר ונשמר שלא להיכשל בעבירות יותר חמורות עדיין יש לו תקוה, שמכוח אותה שמירה יוכל לשנות את דרכו לשוב ולהתעלות אל אביו שבשמים.

על דרך שפירשו בפסוק (ש"א ב, ו-ו) "ה' מוֹרִיד שָׁאוֹל וַיַּעַל גּוֹ', מִשְׁפִּיל אֶף מְרוֹמָם". שלפעמים כשנפל איש ישראל למטה ומרחמים עליו מן השמים כדי להגביהו ולרוממו, אחר שהוא מצד עצמו אינו נותן אל ליבו להתעורר ולשוב באתערותא דלתתא. - אזי מן השמים מעמיקים לפניו יותר את השאלו, שבכך ימצא עומד במדרגה טובה ונעלה יותר מן השאלו שנפער לפניו, ויישמר מניסיון הנפילה היותר נמוכה, וממילא מתוך כך יתעורר לבבו לתשובה.

והיינו 'ה' מוריד שאול', שמוריד ומנמיך יותר את השאלו עצמו, כדי שעל ידי זה "יעל" - תהא עליה לאיש ישראל, שמתוך שהוא משפיל יותר את העולם לזיוטא יותר תחתונה, נמצא זה שאינו נופל שם עומד בדרגה גבוהה יותר מתחתית השאלו, ובכך כבר יש ביזו תחילתה של עליה והתקרבות לצור מחצבתו לשוב לתורה וליראת שמים, אמן.

§ § §

אחד מתלמידי הקדושים של מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב הק' ז"ע היה נוהג לבקש בתפילותיו מהשם יתברך ומתחנן לפניו שבאם ח"ו יבוא הייצר להכשילו בדבר עבירה רח"ל, שיקח אותו השי"ת תיכף מן העולם המגושם הזה, כדי שלא ייכשל ולא ימעד חלילה בשום נדנדו חטא קל.

כי היה ירא מאוד על נפשו שמא יתקלקל כאן, מתוך התגשמות העולם הזה המזוהם, ובכך ימצא את עצמו קרוב אל ההפסד ורחוק מן השכר. - ואכן סופו של אותו תלמיד שנפטר לבית עולמו בקיצור ימים ל"ע.

ולמדנו בזה מידת "יראת שמים" מה היא, שהייתה טבועה בדמיו כל כך, עד כי מרוב פחדו ויראתו שמא חלילה יתקלקלו מעשיו לפי מה שראה קלקלו העולם, היה משליך נפשו מגד ומבקש ומתפלל למות בצעירותו, והדבר מבהיל.

§ § §

אחד מגדולי הדור המפורסמים שבהוגריה בדור דעה, כשהייתה ארץ אונגאריץ מלאה חכמים וסופרים, היה הגה"צ רבי דוד דייטש זצוק"ל בעל "אוהל דוד". ידידות ואהבה מיוחדת שררה בינו לבין מרן רבינו ה"חתם סופר" זצוק"ל, והיה ביניהם הרבה משא ומתן של הלכה, כפי שניתן לראות בספרי שו"ת חתם סופר שזכר שם רבות פעמים.

יראתו הגדולה של צדיק זה הייתה לשם דבר, והיה נוהג לסלול בעצמו בכמה עניינים כדי להתרחק מצל צילו של סרן איסור ח"ו. אחת החומרות שהקפיד בהם רבי דוד הייתה בענין הקמת,

כידוע שיש איסור להשתמש בקמח לא מנופה, משום חשש תולעים המצויים בו, ולכן יש לנפות את הקמח לפני שמשתמשים בו. אך ר' דוד לא סמך בזה על אנשים אחרים שינפו עבורו את הקמח, אף לא על תלמידיו המקורבים, אלא מקפיד היה תמיד לנפות בעצמו היטב את הקמח כמה פעמים, ולא היה אוכל דברי מאפה שלא נאפו מן הקמח המנופה על ידו, כן החזיק בחומרא זו שנים רבות.

פעם הגיע הגאון רבי דוד דייטש אל העיר פרשבורג הגדולה לאלקים, והיה אורחו של רב העיר המרא דאתרא מרן החתם סופר, אשר שמח מאוד לקראת אורח חשוב ונעלה כמותו. שני הצדיקים התיישבו באהבה גדולה והתפתחה ביניהם שיחה שלמה בדבר הלכה, כדרכם של תלמידי חכמים.

והנה הגישו אל השולחן לכבודו של האורח החשוב מיני תרגימא שנאפו במיוחד לביקור הנעלה, נטל רבינו החתם סופר כמה עוגות טובות ויפות מתוך המגש, הניחם בצלחת יפה ומהודרת, והגישה לפני אורחו אהובו, וכיבדהו בברכת המזונות.

רבי דוד חש שלא בנוח, כשהוא מתחבט בעצמו כיצד עליו לנהוג כאן, הרי מנהגו מאז הוא שלא לאכול שום מאפה שלא הוא בעצמו ניפה את קמחו, אך מאידך אין זה יאה לסרב לגדול הדור. אולם החתם סופר ברוב חכמתו ראה והבין שרבי דוד חושש וחוך להחמיר שלא לאכול ממזונותיו, הוא התחייך ואמר לרבי דוד: כאן אין אתם צריכים לחשוש, דעו לכם שיש לי כאן בביתי שניים מחשובי התלמידים, אנשים יראים ושלמים, אשר מנפים את הקמח בקפידא יתרה, ואנו סומכים עליהם בלב שלם!

מתחילה ניסה רבי דוד לסרב בעדינות, היות ומזה שנים רבות שנוהג חומרא בדבר ומקפיד שלא לאכול בשום מקום שבעולם מקמח שינפו אחרים. אך שוב חשש שמא ייראה הדבר כזלזול בצדיק, וכמי שאינו סומך על ה'הכשר' של המרא דאתרא, ולפיכך החליט בליט בריה משום כבודו של החתם סופר לאכול מאותם מזונות שהגיש לפניו.

בדחילו ורחימו נטל רבי דוד לידיו את העוגה הטריה, ורצה להתחיל לברך עליה ברכת הנהנין כדוך. אך לפתע בעודו מחזיק את העוגה בידי נראו פתאום שני תולעים קטנים רוחשים ויוצאים חוצה!

רבי דוד נרתע לאחוריו כנשון נחש, אבל החתם סופר חיך אליו בהבנה ואמר: כנראה מן השמים שמחים ונהנים מאוד בחומריתכם, וכדי שלא תצטרכו לשנות בדבר הנהוג בידיכם תמיד סיבבו הנה את שני התולעים הללו, הם הובאו לכאן עתה ולא היו מעורבים בקמח תחילה, [שאם כן היו נשרפים ומתים באש אפיית התנור], והכל כדי שתוכלו להמשיך ולשמר את מנהגכם הטוב.

ואל התלמידים שסבבוהו פנה החתם סופר ואמר, שמכאן עלינו ללמוד מידת "יראת שמים" עד היכן מגעת! ואם יש לו לאדם איזו קבלה טובה או מנהג של חומרא, צריך לשמר עליו מכל משמר, שלא לעבור עליו בשום פנים ואופן! למען תלמד ליראה את ה' אלקיך!

§ § §

סיפר לי בני חביבי מוה"ר דוב הכהן שליט"א, מו"ץ דהעדה החרדית בקהילתנו בבית שמש יצ"ו, טיב מעשה אחד שראה בעצמו בעיניו, ויש בו לימוד חשוב של "יראת שמים" טהורה.

באחת השבתות כאשר התארח בשבת קודש בביתו נאוה קודש של זקינו הגאון הצדיק רבי יעקב בלויא זצוק"ל דיין ומורה צדק העדה החרדית, ורב ומרא דאתרא של שכונת סנהדריה בעיה"ק ירושלים ת"ו. בעודם יושבים בסעודת השבת הגיע איש אחד בפני הרב ושאלתו בפיו, היות ובערב שבת כמה דקות לאור שקיעת החמה כשבדק את חום הפלטה של שבת שם לב שהיא קרה וצוננת לגמרי, הוא התפלל מדוע לא התחממה הפלטה כדרכה מדי שבוע, ולאחר שבדק היטב | הפשך בעמוד הבא <

סיפורי השגחה פרטית שנשלחו לבערכת ע"י הקוראים

"בדרך שאדם רוצה לילך בו מוליכים אותו"

אמנם את הסיפור הבא סיפר מורינו הרב שליט"א אך שמעתי את הסיפור מאחד שליווה את הרב ומזוית שונה במעט: "הרב לא חש בטוב והתקשר לרופא שלו שעובד בבית החולים ולפסון בחולון, הפרופסור כאשר שמע את מועקת הרב אמר לו להגיע כבר למחרת בבוקר לצורך בדיקות כלליות. כאשר בדק הרופא את הרב הורה תיכף להכניסו לצינטור ללא כל דיחוי. הבדיקות המקיפות טרום צינטור נעשו במקום תוך חצי שעה וחדר הניתוח וכל המצטרך מסביב כבר היה מוכן כאשר הפרופסור הורה להכניסו לחדר הצינטור. אלא שהרב גמליאל שתפילה בציבור כבר מזמן הפך לשם נרדף עבורו אמר שאינו יכול עדין להכנס לצינטור שהרי עדיין לא התפלל מנחה. הפרופסור ידע שתפילה בציבור עבור הרב זה לפני הכל והמתינו עשרים דקות עד לשעה אחת ועשרים שהיה מניין בבית החולים ונכנסו לצינטור לא לפני שהרב החליף לציצית מכובסת ונקיה. אלא שהאחראי שם ביקש שיריד את הציצית שאין נכנסים עם זה לניתוח... הפרופסור גחן לעברו ואמר: "תניח לו לנפשו שהוא לא יכנס ללא הטלית קטן והרב דאג מראש שזה יהיה סטרילי."

דאגה אחת הייתה לרב שיתעורר בזמן לתפילת ערבית ושיהיה לו מניין. הרב נכנס לצינטור ואחד מבניו הגיע וחיפש מניין, התברר שבבית הרפואה יש רק מניין אחד בצהריים. לבסוף שאלתי אותו היכן מצא מניין ואמר שמצא בחסידות באבוב הממוקמת בבתי-ים מרחק חמש דקות מבית החולים... תיכף אמרתי לו שיש לי חברים רבים במבאבוב שישמחו להגיע להשלים מניין למעריב עבור הרב...

בשעה עשר בלילה דקות אחדות אחרי הורדת המכשירים מהרב ואישור לקום התקיים מניין גדול של מעריב ברוב עם לשמחת כולנו.

ראינו בחוש שמי שרוצה ה' יתברך מסדר עבורו את רצונו.

בעל המעשה: י.מ.

גילה לתדהמתו שה'תקע' של חוט החשמל שבפלטה לא הוכנס משום מה כראוי אל ה'שקע' שבקיר, החוט עמד תולה ורופי על החורים הקטנים, אבל חיבור החשמל לא נוצר, כך שה'פלטה' נשארה צוננת לגמרי עם כל הסירים ותבשילי השבת שעליה.

כראות האיש המצב לאשורו, שהשעה כבר לאחר שקיעת החמה וכבר נכנסה השבת, ניסה עם מרפקו לתחוב את התקע פנימה, מתחילה לא עלה הדבר בידו, אך לאחר כמה ניסיונות של דחיפה מפה ותחיבה משם נכנס ה'שקע' פנימה והתיישב במקומו כראוי, הפלטה התחברה יפה אל החשמל, והחלה להתחמם כראוי לה.

ועתה מספר האיש, שבני ביתו התעוררו בדבר שאלה קשה זו, אות מותרים המאכלים שעל הפלטה באכילה בשבת קודש?

הרב נחמד מאוד וזעק במר נפשו, מה עשיתי? הרי זהו איסור גמור! ואסור לך לאכול מכל אותם המאכלים שעל גבי אותה פלטה שהודלקה בחילול שבת! כמו שנפסק ב"משנה ברורה" הלכות שבת (סי' רס"א ס"ק ו'): "אפילו בדיעבד אם הדליק או שעשה שאר איזה מלאכה בין השמשות, אסור ליהנות ממנה, כמו אם היה עושה אותה בשבת גופא, דאסור אפילו אם עשה אותה בשוגג" עכ"ל השו"ב.

לאחר מכן שאלו נכדו מוה"ר דוב שליט"א, מדברי ה"ביאור הלכה" על אתר (ד"ה ואין מדליקין) שפסק שאם נעשתה המלאכה בין השמשות בזמן השנוי במחלוקת הפוסקים לענין השקיעה, יש לסמוך בדיעבד על דעת רבינו תם והעומדים שעדיין לא שקעה החמה, ואין לאסור ליהנות מאותה מלאכה בשבת עצמה.

וזה"ל שם: "בדיעבד אם עבר והדליק, או שעשה שאר מלאכה אחר השקיעה, בזמן שאינא דעות בין הפוסקים, יש להקל בדיעבד ליהנות ממנה. ודומיא שכתב המגן אברהם בסימן שכ"ג ס"ק י"א לענין הטבלת כלים חדשים, דאם עבר והטביל דמתור השתמש בתוכה, הואיל ויש מתירין לכתחילה" ע"כ פסק לשון קדשו.

ומהשתא בנידון האי שאלתא דידין, שהמדובר היה בכמה דקות ספורות מזמן השקיעה הנקוב בלוח, שהוא תחילת השקיעה בעת שנתכסה השמש מעינינו, הלא לכמה וכמה שיטות עדיין אינו זמן השקיעה, והביאור הלכה הלא מקל בזה בדיעבד?

ענה לו זקנו הפוסק הגדול תשובה מדהימה, תוך שהוא מלמדו פרק חשוב ונכבד בדרכי ההוראה מותר "יראת שמים" צרופה וטהורה!

ידעתי בני היטב אותה 'קולא' שצייד שם הביאור הלכה, היא לא נעלמה מעיני, אבל מקרה זה שבה לפנינו שונה ביסודו. - הנה זה השואל הגיע הנה ומספר לפנינו יפה את כל המעשה אשר עשה בחילול השבת לאחר השקיעה כשנפשו רגועה בדבר במנוחה ובהשקט, אינו מביע שום התנצלות וחרטה על חילול שבת שבה על ידו, רחמנא ליצלן! הוא אפילו לא טרח לשאול אם עשה כראוי ואם נהג כדון, וכיצד היה עליו לנהוג במקרה שכזה כשגילה את הפלטה בקירותה, רק מספר שבני ביתו שלחוהו הנה בחששות שונות...

עם 'שואל' כזה צריכים אנו להחמיר, כדי להבינו

וללמדו מידת 'יראת שמים', שעליו להזהר ולהישמר שלא להיכשל חלילה וחלילה בחשש איסור, ולא להתייר לעצמו כל דבר בשאט נפש. שהרי המתבונן היטב בדברי המשנה ברורה וביאור הלכה שם, יראה לנוכח כמה חשש אותו זקן והחמיר לחוש בזמן השקיעה, שלא לעבור חלילה באיסורים דאורייתא, ואף פוסק להקדים מעט מבעוד יום כדי שלא להיכנס ח"ו בחשש איסור, ורק בדיעבד גדול מצא התיירים בדבר.

ולפיכך, אילו היה בא 'שואל' זה לבקש דרכי תיקון לנפשו על חילול שבת שבה על ידו לאחר זמן השקיעה, ומתחרט ומתנצל בדבר, אולי היינו מכניסים עצמנו להשתדל לחפש היתר בדיעבד לצורך מצוה של סעודת השבת, אם מחמת הזמן השנוי במחלוקת הפוסקים, או מחמת שאולי הכניס השקע כלאחר יד ולא עשה מלאכה גמורה. - אבל כל זאת שייך במקום של בדיעבד גדול, כמבואר להדיא בדברי הביאור הלכה שם. לא כן במקרה זה שלפנינו, שנראה כולו בזמן השקיעה רחמנא ליצלן, עלינו להחמיר כדי ללמד מידת 'יראת שמים' שלמד להזהר בדקדוק ההלכה בכל דבר, וכל המחמיר תבוא עליו ברכה.

כלפי מה הדברים אמורים?

בוודאי פשוט שלא לפסק הלכה באנו כאן, כאשר מילתנו אמורה רבות פעמים במדור זה, שאין אנו באים לפסוק הלכה ולהורות הוראה, ובכל 'שאלה' המתעוררת יש לשאול מורה הוראה מוסמך כדון. - רק ללמדנו מידת 'יראת שמים', שצריך להישמר ולהזהר היטב מכל דגוד של איסור, להיות מיראי הוראה, ולא להורות היתר בנפשו בסברות שונות. - ובפרט בענין חמור זה, של זמן 'כניסת השבת', שלפעמים נוטים לזלזל בזה וממתינים עד הדקות האחרונות של כניסת השבת, ונכנסים לחששות גדולות של ספק חילול שבת רחמנא ליצלן. ומי שמוח שקדקדו ויראת השם בלבבו שומר ומשמר עצמו ובני ביתו שלא להתקרב כלל וכלל בכל מקום שיש חשש ספק של איסור, ולך לך אמרינן נזירא סחור סחור אל כרמא לא תקרב!

§ § §

איש ותיק וחסיד היה בירושלים קרוא דשופריא, ה"ה דודי הרה"ח רבי אהרן קרול זצ"ל, מנקיי הדעת ירא ושלם בתורה ועבודה ובמידותיו היפות. [א. ה. הארכנו אודותיו בעזרה"ל ב"טיב הזיכרונות", ובפרקי הספד "זה דודי", עיין שם באורך].

בערוב ימיו היה חולה קשה ל"ע, וכמה ימים לפני פטירתו מן העולם בהיותו מאושפז במחלה קשה בבית החולים, הגישו לפניו תרופה נחוצה בעודו יושב על מיטת בית החולים, יחד עם התרופה הגישו לו כוס מים צוננים, כדי לבלוע עמם את התרופה המרה כנהוג.

אמר רבי אהרן, הרי כדי לשתות מן המים הללו צריך לעשות ברכה!

אמרה לו האחות: נו, תברך נא ברכת שהכל ותשתה את המים, כדי שתוכל לבלוע את תרופתך!

אך רבי אהרן מתמהמה, ולאחות הממתנה מן הצד מסביר הוא: כדי לברך על המים זקוק אני לכובע שלי! כיפה אחת

היושבת על הראש אינה מספיקה בשביל ברכה, כשבאים לברך את השם ולהזכיר שם שמים יש מן הצורך בשתי כיווים על הראש!

כל זה היה בימי האחרונים, בהיותו ממש על שערי מוות, ובשארית כוחותיו הדלים התעקש לקבל את הכובע ולחובשו בדחילו ורחימו, ורק אחר כך ברך על המים ונטל את התרופה.

ללמדנו טיב יראת שמים [עלרקלייט] מה היא, ומה היא מידת 'מסירות נפש' של אנשים חסידים יראים ושלמים, שמעולם לא ויתרו על קצו של י"ד דבר שנהגו להקפיד בו תמיד.

§ § §

הרה"ק הרבי ר' אהר"ה מתולדות אהרן זצוק"ל סיפר כמה פעמים, שעיקר 'יראת שמים' בשנות בחורו היה יונק מן הספר הקדוש "סוד ושורש העבודה", שכידוע הוא ספר המלהיב לב איש ישראל ביראת שמים טהורה, בכל מצוה ובכל זמן.

האדם צריך להתבונן היטב את מי הוא ירא, ומה היא עיקר תכליתו בעולם, ואת מי משתדל כל העת לרצות את עצמו או את בוראו...

וכאמרתו השנונה של השרף מקוצק זצוק"ל בפסוק (שמות ט, כ) "הירא את דבר ה' מעבדי פרעה". מי שירא רק מדבר ה', ומתוך הרגל מצות אנשים מלומדה שוכח לגמרי את ה' ורק מתירא מן השולחן ערוך בלבד, ואינו מתירא מהשם יתברך בעצמו המצווה על כל מה שכתוב בשולחן ערוך, הרי הוא מעבדי פרעה...

כאשר מחזירים אל הלב השקפה ישירה זו מתהפכת כל הגישה אל החיים, שהרי תורתנו ועבודתנו צריכה להביא לתוצאה של מעשינו כולם אף הגשמיים ועינינו עולם הזה יהיו לשמים, ולקדש הכל לשמו יתברך ולתורתו. וכאשר זוכרים תכלית החיים 'לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו', מתמלאים 'יראת שמים' בכל מעשינו, להיות ירא את ה'.

§ § §

הגה"צ מהר"ם שפירא זצוק"ל מקים עולה של תורה בדור אחרון שלפני השואה, כאשר הקים ובנה את הישיבה הגדולה ביותר באירופה, ה"ה "ישיבת חכמי לובלין" המפוארת, חרט על חזית בנין הישיבה באותיות גדולות מאירות עיניים את הפסוק (תהלים לד, יב): "לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם", כפי שניתן לראות זאת עד היום הזה. [כאשר ידוע שאת הבנין המפואר הזה לא החריבו ולא שרפו הנאצים ימ"ש, כדרכם בכל מקום בבתי כנסיות ובתי מדרשות, רק הפכוהו למפקדה ראשית של מפקדי הס. הס. וכיום נגאל הבית מידם].

זו היתה עיקר תכליתו של הישיבה הגדולה, לא בעצם הידיעות בלימוד שרכשו הבחורים שם בהיקף אדיר בכל מקצועות התורה, כדי שתהא כריס מלאה ש"ס ופוסקים, אלא עיקר התכלית להגיע על ידי התורה ליראת שמים, 'יראת ה' אלמדכם', כי כדי לזכות ביראת שמים אין שום דרך אחר כי אם על ידי לימוד התורה הקדושה, וכד"א (דברים יד, כג) 'לְמַעַן תִּלְמְדוּ לְיִרְאַת אֱת ה' אֱלֹהֵיכֶם' כָּל הַיָּמִים, אָמֵן.

על הברכה יעמדו

ניתן להנציח את העלון לשפחות, לברכה והצלחה או ליאריצייט | התורמים להפצת העלון | לקבלת העלון במייל (דוא"ל) נא לשלוח למייל המצוי"ב

 <p>קשת הרשת מס' תיבות ירושלים 02-6257948 info@keshet-hareshet.co.il</p>	<p>גרפצ'יק טל: 02-5002321</p> <p>לע"י הבחור שמואל מאיר ז"ל בן יבלחטיא רבי ישראל יצחק ולב"ע יח נסלו תנצבה.</p>	<p>לע"י מרת חיה סאסא בת לאה ולב"ע יסיון תנצבה.</p>	<p>שרה שיינדל בת סילה רחה להצלחה בכל העניינים</p>	<p>האחים היקרים העומדים תמיד לימין רבינו הרב יהודה בן שרה שיינדל והרב שאול יחזקאל בן שרה שיינדל וכל משפחתם - להצלחה בכל העניינים</p>	<p>יוסף בן סילה רחא לרפואה שלימה</p>	<p>לע"י מרת הינדל בת משה ירסיוו ובלומה</p>	<p>לע"י יעקב צבי בן ישראל</p>
--	---	--	---	--	--------------------------------------	--	-------------------------------